

**ЗА
ЄДНІСТЬ
НАЦІЇ**

— МІСЯЧНИК —
ЛІТЕРАТУРИ, МИСТЕЦТВА
І ЕРОМАДЄБНОГО ЖИТТЯ ІСІ.
FOR UNITY OF NATION

IV

ЗА ЄДНІСТЬ НАЦІЙ

FOR THE UNITY OF THE NATION

*Місячник літератури, мистецтва
і громадського життя*

Редагус колегія

Видає видавнича спілка „Бунчук” — „BUNCHUK” PUBLISHERS

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 5, MORAT ST., LONDON, S.W.9., ENGLAND

Рік I.

Грудень 1954

Число 4.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

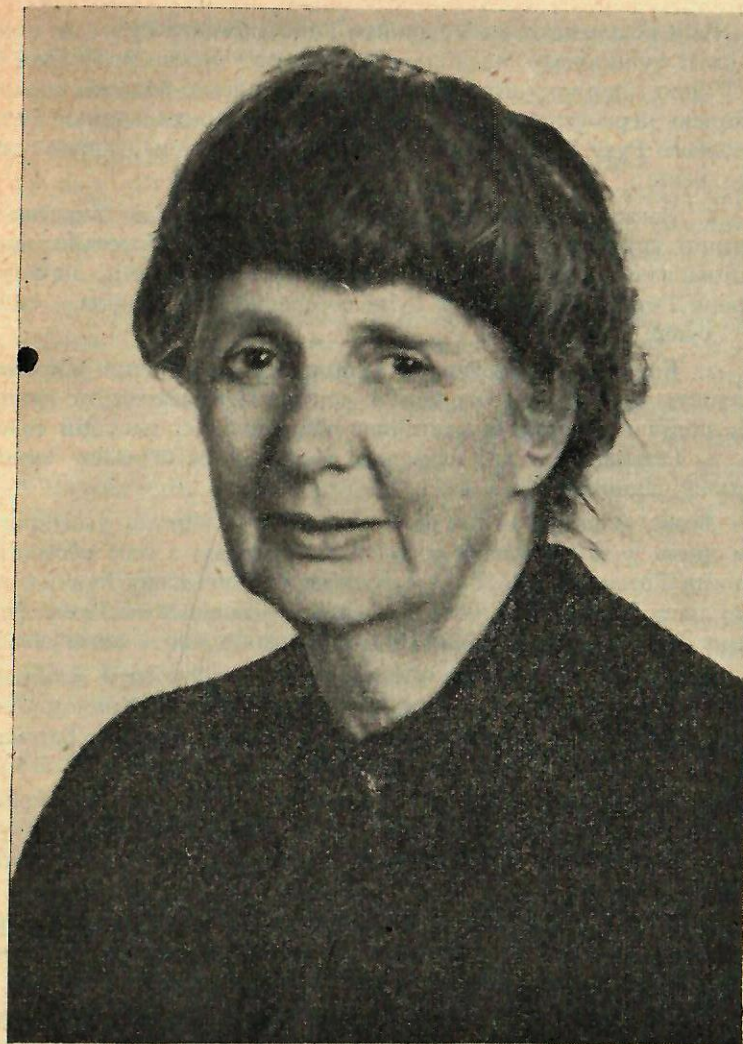
В Англії та в Австралії — річна 1 фунт. Окреме число — 1/6.
В США та в Канаді — річна 3 долари. Окреме число — 25 центів.
У Німеччині — річна 4.80 н. мар., окреме число — 40 пфен. У Франції — річна 960 франків, окреме число — 80 фр. У Бразилії — річна 36 круз, окреме число — 3 крузи. В Аргентині — річна 36 пезів, окреме число — 3 пези.

НАШІ ПРЕДСТАВНИКИ ЗАКОРДОНОМ:

- Австрія:** Prof. A. Andriewskij, Villach D.P. Camp, Sant Martin Kaernten, Austria.
- Аргентина:** I. Powelko, Calle 12, у Londress у Boulogne sur Mer., Longchamps F.C.N.G.R., Rep. Argentina.
- Австралія:** B. Mojsejenko, 4 Myall St., O. Connor, Camberra — City A.C.T. Australia.
- Бразилія:** Ing. W. Wakulowskyj, Caixa Postal No. 142, Sao-Caetano de Sulefs, Estado, Sao-Paulo, Brazil.
- Венесуеля:** Prof. Petro Makarenko, Los Rosales, Avenida Zuloaga, 11, Caracas, Venezuela.
- Канада:** „Our Country”, 140, Bathurst Street, Toronto, Ont., Canada.
- Німеччина:** Prof. S. Nahaj, Augsburg Vogesen Str., 56a, Germany.
- Парагвай:** A. Kuszczynskij, Casilla de Correo 60/1, Carmen del Parana (Encarnation), Paraguay.
- США:** Mr. Clement Trofimenko, 500 N. 7th. Street, Philadelphia Pa., U.S.A.

УВАГА! Адміністрація приймає святочні побажання для своїх рідних, друзів та знайомих до святочного числа „За Єдність Нації” по 5/- за 10 слів. Кожне додаткове слово по 6 пенсів, — тільки до дня 17-го грудня ц.р. Формат журналу буде збільшений.

Обкладинка роботи проф. Р. Лісовського

Ї Світлість ЯВПані Гетьманова
ОЛЕКСАНДРА СКОРОПАДСЬКА
23.X.1878 — 29.XII.1951

29 грудня 1951 року спочила в Бозі Ї Світлість Ясновельможна Пані Гетьманова Олександра Скоропадська.

З нагоди третьої річниці смерти друкуємо —

С Л О В О

Ї Світлості Ясновельможної Пані Гетьманової
ОЛЕКСАНДРИ СКОРОПАДСЬКОЇ
з нагоди передачі наслідних прав і обов'язків Гетьманської Булави Його Світлості Ясновельможному Панові Гетьманичові ДАНИЛОВІ

Всім Гетьманцям та Установам Гетьманського Руху, по цілому світі чужинному, наслідком лихоліття України розсіяним та на Рідних Землях під найтяжчою московсько-большевицькою неволею перебуваючим, як рівнож всім Прихильникам Гетьманського Руху і всім взагалі Українцям до відома, подаю оцим мою волю:

1. Загальне положення нашої Батьківщини - України в обличчі світових подій та інтереси визвольної боротьби за Її національно-державне буття невідкладно наказують, щоб усі справи Гетьманського Руху були зосереджені в мужніх і сильних руках.

2. Кермуючись мотивами найвищого добра для України, враховуючи усю многогранність існуючих обставин та грядучих подій вважаю, що надійшов час, щоб усі наслідні права бл. п. Гетьмана-Батька формально і цілковито передати синові нашому Данилові.

Тому, виконуючи Волю і Заповіт Покійного, сьогоднішнім днем, 5-го листопада р. Б. 1948, складаю з себе обов'язки Регента Гетьманського Руху і розв'язую Регентську Раду, а синові нашому, Гетьманичові Данилові — передаючи Йому Верховну Керму Гетьманським Рухом — заповідаю і наказую:

а) Непохитно і вірно зберігати та утверджувати найкращі традиції державних чинів, що беруть початок від Княжої Доби нашої історії і тягнуться через цілий період творчого Гетьманства аж до визвольної боротьби останніх десятиліть;

б) Не покладаючи рук стреміти до з'єднання усіх українських творчих сил на найбільше Діло, Діло визволення України та відбудови і утвердження Суверенної, Соборної Української Держави,

в) Бути гідним прикладом відданості і найбільшої жертвенності для тої Справи, йдучи слідами Гетьмана-Батька та усіх чесних українських патріотів-державників;

г) Шанувати і цінити всіх українських людей, що несуть жертви для досягнення найвищого добра Нації, без чого ніхто, від найбільшого до найменшого з Її членів, не знає справжнього щастя, тиняючись на чужині, або знемагаючи в неволі загарбників Української Землі;

ґ) Бути толерантним до всіх інако-мислячих, але чесних українських патріотів, що їх пізнається з одвертої поведінки і мужнього висловлювання своїх поглядів та з відрази до безвідповідального баламучення народніх мас і стремління до групової або клясової боротьби: чи то задля задоволення власних амбіцій, чи то за чужинецькими ворожими підшептами і підкупамі;

д) Поважати й шанувати обидві Християнські Українські Церкви і всемірно піддержувати Їх. Ці бо дві великі Інституції стремлять до збереження і утвердження ідеалів християнських, як непорушної основи української духовности, що зберегла від

віків нашу національну окремішність — першу передумову світлої будуччини нашої Нації;

е) Гетьманичові Данилові від нині титулуватись:

ЙОГО СВІТЛИСТЬ

ЯСНОВЕЛЬМОЖНИЙ ПАН ГЕТЬМАНИЧ

аж до часу, коли Україна стане Вільною і Незалежною Державою та коли можливими буде одверте та свободне волевиявлення цілого Українського Народу, що сам собі визначить форму державного устрою.

3. Передаючи формально і цілковито усі, по бл. п. Гетьманові Павлові, наслідні права і обов'язки, а тим самим і Верховне Керівництво Гетьманським Рухом, нашому синові Гетьманичові Данилові, я, поскільки Господь Бог дасть мені сил і, як що зайде для того потреба, буду допомагати Йому, як матилюбому синові, що перейняв Батьківський тягар і вже давно зобов'язався нести його повністю, а лише незалежні від нас обставини наказували дотепер, мірою моїх сил і уміння, Його заступати.

4. Від усього серця дякую всім Гетьманцям, а зокрема моїм ближчим Співробітникам, що в так тяжкий для нашої Батьківщини час, гідно і дисципліновано несли часто непосильний тягар національної праці, а також за виявлену любов та пошану для всієї осиротілої Гетьманської Родини.

Зокрема дякую від себе і цілої Родини нашої Заокеанським Гетьманцям за відданість Гетьманській Ідеї і за жертви, що Вони їх несли і несуть, допомагаючи своїм братам, підчас нашого скитального лихоліття, тим самим зменшуючи міру невідрадноностей наших.

Дякую взагалі усім Українським Людям, що завжди прихильно і з належним розумінням ставилися до мене й цілої нашої Родини, улегшуючи нам нести тягар відповідальности, що його Боже Провідіння і Заповіти бл. п. Гетьмана Павла поклали на нас.

5. Прошу тепер усіх виявити повноту довір'я і любови до Гетьманича ДАНИЛА і всі зусилля свої скерувати на допомогу Йому в Його складнім і тяжким Ділі.

Хай Господь Бог хоронить Його і всіх Вас на Вашому життєвому шляху, для дальшої Вашої служби на добро і велич нашої Матері - України.

Олександра СКОРОПАДСЬКА (в.р.)

Дня 5-го Листопада, р. Б. 1948.

В день Св. Пророка Данила — 30-го грудня — Його Світлості ЯВП Гетманичеві ДАНИЛОВІ бажаємо щастя, сил, здоров'я та великих успіхів у праці на добро і славу Українському Народові.

Редакція

ПЕРЕЯСЛАВСЬКИЙ ДОГОВІР В ОЧАХ ЙОГО СУЧАСНИКІВ

Кілька слів передмови

Одною з головних подій бурхливого і вирішального в історії України XVII стол. була угода, яку було складено між Україною-Військом Запорізьким та Московією в Переяславі в січні 1654 року. Ця подія не тільки мала велике значення для тогочасних політичних обставин, вона зберігає своє значення навіть до наших днів, і те, або інше трактування її впливає на розуміння суті взаємовідносин між Україною і Росією, дає їм те, або інше освітлення з правничого погляду.

Не зважаючи на велике значення, яке надають Переяславській угоді дослідники, можна сміливо сказати, що жодна подія в історії України не викликала такої сили різнобіжних, часто протилежних, тлумачень, серед істориків, правників, дипломатів, письменників різних національностей та політичних напрямків, як Переяславська угода. Не входячи зараз в аналіз різних теорій, їх можна поділити на дві групи: до одної відносяться ті, які вважають, що Україна на підставі Переяславської угоди добровільно відмовилася від своєї державної незалежності і народ український вступив в підданство московського царя; до другої групи ті, які вважають, що Україна, складаючи Переяславський договір зберегла державну незалежність, і Переяславська угода була двобічним договором двох держав. Я не буду входити в розгляд і оцінку теорій, які виникли в наслідок вивчення Переяславського договору, але хочу спинитися на тому, як сучасники ставилися до Переяславського договору, як розуміли вони весь комплекс відношень, що його викликала Переяславська угода, бо сучасники сприймали події так, яки-

ми вони були в дійсності, без пізніших змін, тлумачень, і легенд, якими згодом обростали факти*). Ставлення сучасників може дати ключ до розуміння змісту подій, закритих від нас пізнішими напоруваннями.

Обставини в яких виникла Переяславська угода

До того, як перейти до питання про, те як розуміли сучасники Переяславську угоду, я хочу зупинитися на обставинах, які викликали її. В середині XVII ст., коли в страшній боротьбі змагалися Польща й Україна, величезне значення мало розв'язання питання на чимому боці стане Москва. Вся перша половина XVII ст. пройшла в боротьбі цих трьох партнерів і для Польщі, як і для Москви було ясно, що давала Україна в цій боротьбі. Цілком природним було бажання Богдана Хмельницького, в боротьбі проти Польщі мати союзником Москву. Але попередні повстання Богдана Хмельницького року 1674 Москва склала оборонний союз з Польщею проти Криму, який з 1648 р. став союзником України. Всі зусилля Богдана Хмельницького на початку повстання були скеровані на те, щоб розбити цей московсько-польський союз; разом з тим Хмельницький пропонував Москві спільними зусиллями розбити спільного ворога — Польщу. Від дипломатичних розмов Хмельницький переходив раз-у-раз до прямих загроз спільного з татарами походу проти Москви; „все — і городи московські, і Москву зломить, та й хто на Москві сидить

*) В. Липинський. „Україна на переломі“. 1657—1659. (Історичні студії та монографії, т. III) Вид. Дніпр. Союзу Споживч. Союз Укр. (Дніпросоюз). Київ-Відень, 1920.

і той від нього не відсидиться”, казав він р. 1649; знов р. 1650, після походу в Молдавію, загрожував він „зложившись з Турками, з Татарами, з Волохами, з Мунтянами, Венграми ...землю його (московського царя Н.П.-В.) спустошу так як Волоську”; року 1651 він знов загрожував, що „зруйнує її (московську землю) гірш, як Литву”¹⁾. Проте московський уряд не йшов на зустріч Україні, протягом 6 літ Москва приглядалася з цікавістю, як справа Хмельницького, попсована татарами під Зборовом і Берестечком хилилася до упадку, як Україна пустошилася союзником — та татарами і лотонельською усобицею”, писав В. Ключевський.²⁾ Москва вичікувала влучного моменту, коли в смертельній боротьбі знесиляться обидва вороги — Польща й Україна, щоб вступити в гру і взяти Україну під свою протекцію, вже не як рівноправного союзника, а „підручного”, писав М. Грушевський³⁾.

Дійсно, року 1653 становище України стало трагічним. До втоми від довготривалої, безперервної війни, пошестей, неврожаїв, що викликали загальну депресію населення, зневір'я, втечу за межі України, опозиційні виступи старшини проти Хмельницького, приєднуються нові катастрофи — несподівана загибель Тимоша Хмельницького під Сучавою, яка перекреслила великі пляни Богдана щодо Молдавії і Валахії, а незабаром — нову, третю зраду татар під Жванцем. Татари дістали право руйнувати Україну, а сенатори польські не побажали навіть розмовляти з послом гетьмана, І. Виговським: бо стали знов трактувати козаків як „збунтованих підданих”. Мав підстави Хмельницький казати, що „1653 рік це власно королівський,

а мені і моїм замислам во всем противний”¹⁾.

В Москві добре урахували момент для розпочаття переговорів з Україною. Але там ураховували і другий бік питання: союз з Україною в тій або іншій формі був конче потрібний для Москви з різних поглядів: він відкривав шлях і до Чорного моря, і на Захід, він забезпечував її панування на Сході, але головне — трагічне становище України загрожувало Москві — або захоплення її Польщею, або союзу її з Туреччиною, чим не раз лякав Москву Хмельницький²⁾. 1 жовтня 1653 р. Земський Собор в Москві ухвалив прийняти Україну під „високу руку царя”.

1-го листопада царське посольство вже було на кордоні України в Путивлі. Ця швидкість, не звичайна для московського уряду, свідчить про велику зацікавленість його в справі.

Зустріч в Переяславі

За таких умов підготовлялася Переяславська угода. Тертя між московським посольством та українським урядом розпочалися негайно, як тільки посольство вступило на українську землю. Посольство це складалося з високих урядовців московського уряду: ближній боярин намісник Тверський Василь Бутурлін, окольничий і намісник Муромський Іван Олфер'єв, думний дяк Ларіон Лопухин, з московським духовенством і великим почотом; везли ікони, хоругви, образ Спасу в подарунок Гетьманові, грамоту царську. Посольство ждало, щоб переговори йшли в Києві, згідно з царським наказом — ясно, в Києві можна було сподіватися на пишну, урочисту обстановку. Треба гадати — ці ж умови ураховував український уряд, і Богдан Хмельницький рішуче відкинув можливість ведення переговорів в Києві: можливо він перед-

1) О. Оглоблин, Українсько-московська угода 1654. Нью-Йорк-Торонто, 1954., ст. 15-17.

2) В. Ключевський. Курс русской истории, М. 1924 ст. 150.

3) О. Оглоблин, ор. сіт. ст. 17.

1) В. Липинський. Ор. сіт. ст. 27. О. Оглоблин, Ор. сіт. ст. 10-11.

2) О. Оглоблин, ор сіт. ст. 17-18.

бачав опозицію вищих верств козацтва, і місцем переговорів було призначено тихе козацьке місто Переяслав. Гетьман прибув до Переяслава за тиждень після приїзду послів. Це вже давало певний штрих: не було урочистої зустрічі послів. Весь час перебування послів в Переяславі Гетьман тримався відносно їх суто офіційно: жодного разу не приймав їх у себе, як не приймав їх і полковник Переяславський Тетеря. Дуже цікаву рису щодо характеристики українського народу в порівнянні з московським дає такий факт: до Переяслава мала приїхати пані Гетьманова Ганна, але вона не прибула, і це дало підстави Гетьманові ухилитися від прийняття у себе послів. Цей факт підкреслює по-перше поважне місце, яке належало дружині Гетьмана при дворі, а по-друге різницю в родинному та суспільному ладі України та Москви; тоді як Гетьманова Ганна надавала характеру щирої невимушеної гостинності Чигиринському дворові Гетьмана Богдана, про московських царів писав Котошихин, що вони здебільшого „розумом природнім простовати”, мало освічені, і тому чужоземним послам їх ліпше не показувати.

Центральним місцем переговорів була присяга, яку урочисто в соборі мали принести Гетьман і старшина. Посли мали на увазі зробити її однобічною. Проте в соборі коли духовенство хотіло почати приводити до присяги, несподівано Гетьман зажадав, щоб насамперед „учинили віру” — принесли присягу послі від царського імені, що цар обіцяє: 1. Військо Запорозьке польському королеві не видавати, 2. вольностей не нарушати, — хто був шляхтич, козак чи міщанин, і які маєтності хто мав — залишити по старому. Цим Гетьман вимагав від царя урочистого ствердження союзу з Україною, запевнення оборони її, зокрема від Польщі, та забезпечення всіх прав Української Держави. В цій вимозі вия-

вилися почуття повної рівноправності обох сторін і несприховане недовір'я до Москви.

Бутурлін рішуче відмовився скласти присягу за царя, як не відповідну престижу царя, але ствердив, що цар буде „держати в своем милостивом жалованье и в презренье, и от недругов их во обороне и в защищенье, вольностей у них не отымает и маєтностям их... велит им владеть по прежнему” — таким чином, не приносячи формальної присяги, Бутурлін від царського імені урочисто обіцяв виконати всі українські вимоги.¹⁾

Не зважаючи на це, відповідь Бутурліна не задовольнила гетьмана. Він заявив, що мусить порадитися зі Старшинською Радою і вийшов з собору. Довгий час він радився з полковниками, а московські послі стояли в церкві: таким чином переговори ледве не були зірвані. Коли до послів прийшли представники від гетьмана полковники Тетеря і Лісницький (полковник Миргородський) зав'язалася гостра дискусія з приводу присяги; під час її послі ствердили, що „государское слово применно не бывает”; цим вони знов ствердили обіцяння царя. Полковники заявили послам, що гетьман і старшина вірять царському слову, але козаки вимагають присяги. Після того полковники повернулись до гетьмана, а за деякий час прийшли до церкви гетьман, старшина і козаки. На цей раз гетьман заявив, що „вони покладаються на царську ласку і складуть присягу... а про свої справи будуть чолом бити цареві”. Так, як висловлюється проф. А. Яковлів „гетьман і старшина вирішили скласти цареві присягу на певних умовах, при яких було гарантовано царським словом”.²⁾ Все це дає право формулювати стисло подію в Переяславі

1) О. Оглоблин, Ор. сіт., ст. 24.

2) А. Яковлів. Договір Богдана Хмельницького з Московією 1654. Видавничі спілка Ю. Тищенко. Нью-Йорк, 1954, ст. 16-18.

так: **формальної** присяги від імені царя послі не дали, але по суті це присягу замінило слово царя, яке „применно” не буває. Так розумів це „слово” Богдан Хмельницький, коли писав в лютому 1654 р. цареві: „словеси бо царскому твоего царського величества вероухом”¹⁾. Так „кількоразове посилання царських послів на царське слово, яке за тієї доби вважалося за присягу монарха... було витлумачене й оцінене Б. Хмельницьким і старшиною як акт, рівнозначний присязі царя”²⁾. М. Грушевський припускав навіть, що Бутурлін дав обіцянки більші і в категоричнішому тоні, ніж це описує його звітлення³⁾.

Таким чином, за тих часів, Переяславська угода виглядала, як акт згоди між двома рівноправними державами. Наступні дні цар в особі його послів репрезентантів московської держави і Військо Запорозьке, в особі його гетьмана — як репрезентанта Української Держави, обговорювали питання мілітарного союзу. Хмельницький виступив з широким проектом коаліції проти Польщі: він пропонував об'єднати півд. татар, Литву, калмиків, ногайських татар, Молдавію і Білорусь. Гетьман настоював на прискоренні військових дій проти Польщі і вирядження московського війська до Києва. Обговорювали питання про український соціальний і державний устрій. Проте всі ці розмови мали характер попередніх: суть їх мала бути зафіксована в Москві, на письмі.

Як Москва розуміла характер Переяславської угоди
В даному разі нас цікавить те, як саме Москва розуміла характер Переяславської угоди. Перш за

1) А. Яковлів, ор. сіт. ст. 19.

2) А. Яковлів, Ор. сіт. ст. 16. О. Оглоблин, Ор. сіт. ст. 28.

3) М. Грушевський Історія України-Руси, т. IX, ст. 758. За О. Оглоблиним. Ор. сіт. ст. 28.

все — Московські дипломати твердо вважали, що в Переяславі складено було договір з Українською Державою, хоч для Москви було б вигідніше настоювати на тому, що то був не договір, а акт ласки, „пожалування”. Договір з репрезентантом України, гетьманом Богданом Хмельницьким, в очі Москви втрачав свою силу зі смертю його й тому з кожним новим гетьманом Москва складала новий договір, змінюючи зміст попереднього і додаючи нові статті, але московські дипломати весь час, при кожному новому обранні гетьмана поновляли Переяславський договір. Так було під час обрання гетьманів Юрія Хмельницького р. 1659, Івана Брюховецького р. 1663, Дем'яна Многогрішного р. 1669, Івана Самойловича р. 1672, Івана Мазепи р. 1687. В двох останніх випадках було наказано „вичесть статті... на каковых статях были под высокою рукою е.ц. В-ва прежний гетман Богдан Хмельницький и все Войско Запорожское”¹⁾.

Ще цікавіше те, що Петро I р. 1722 на статтях, що їх подав гетьман Іван Скоропадський: „определен к вам бригадир, с 6 помощниками, которому велено чинить по трактату учиненному с Хмельницким”. В указі того ж 29 квітня 1722 року про Малоросійську колегію сказано: „которому (бригадирові Вельяминову) с общего с Вами совета и согласия чинить о все, как определено в пом'янутых Хмельницкого договорах”²⁾

В іншому місці того ж наказу сказано: „А каковы предложенные и решительные (себ то — прийняті російським урядом) договорные учиненные пункты гетмана Б. Хмельницького и прочих гетманов, с оных, Б. Хмельницкого для действия, а с прочих для ведома, прилагаются при сем копии”. В указі Петра II, 25 липня 1727 р.,

1) А. Яковлів, ор. сіт. ст. 43.

2) А. Яковлів, р. сіт. ст. 44.

про обрання гетьмана сказано: „в Малу Русию и Войско Запорожское гетман и старшина будут определены вскоре как прежде было по договору Б. Хмельницкого”¹⁾

Ці пізніші свідчення дуже важливі: вони підтверджують, що для Московського царства, а пізніше і для Російської імперії Переяславська угода залишалася двостороннім договором, договорними статтями, трактатом, а не актом підданства. Тому не повинні дивувати слова московського посла, стольника Кирила Хлопова, який писав року 1663 в донесенні Москві: „в малоросійском государстве, в городе Стародубе” — бо для нього, як і для московських дипломатів, Україна залишалася окремим государством²⁾.

Складаючи Переяславський договір Москва визнавала Україну державою незалежною й правоспосібною складати договори. Проф. О. Оглоблин каже, що формула московська: „Ян Казимир ..клятву свою, на чем присягал, переступил, а подданих своих, вас... тем от подданства учинил свободными” — була своєрідним, але безперечним визнанням самостійності й незалежності України³⁾. У статтейному списку В. Бутурліна протиставляється „Государево Московское Государство и Войска Запорожского Украина”⁴⁾.

Самий термін „підданство”, „підданий”, як слушно доводить проф. А. Яковлів в середині XVII ст. мало інше значення, ніж пізніше. Піддані в сучасному розумінні в Москві називалися „холопи” — починаючи від мужика-селянина і кінчаючи знатним боярином — відносно царя, і „люде” відносно держави. Термін „підданні” вживався навпаки до тих чужих людей, до царів — володарів держав та земель які вступали в договірні

відносини шукати протекції, охорони від ворогів. Одним з перших склало договір з Москвою Військо Донське, не втрачаючи державної самостійності, але в 1549 р. вже козаки пишуться як „підданні” царя; року 1555 була інкорпорована Грузія; року 1654 вступила в такі ж договірні відношення Імеретинська земля. Всі ці землі поволі втратили свою незалежність, як це сталося за 110 років після Переяславського договору з Україною¹⁾. В середині XVII ст. „суверен, що знаходиться під протекцією „не переставав бути сувереном”²⁾.

Цікава думка М. Грушевського, підтримана В. Прокоповичем, що новий титул московського царя „Великія и Малая Россіи” спочатку вживався лише в зносинах з Україною, і був так би мовити „українським титулом царя” і цар вживав його з 9.II.1654 р. тоді як в актах, які не торкаються України вживається по-старому титул „царя... всея Руси самодержец” В стосунках з Україною вживається спеціальна печать, це велика, з червоним воском, тоді як до князів південного Сходу та до Кримського хана наділяли грамоти з меншими печатями та з чорним воском. В. Прокопович доводив, що ці печаті свідчили про ставлення до України, як до окремого від Москви державного організму, що мав певні зв'язки з Москвою, так, як вживалися імператорами Священної Римської імперії окремі печаті для королів Угорського та Богемського.³⁾

1) А. Яковлів, ор. сіт. ст. 58-60.

2) E. Borzchak A little known French biography of Juras Khmelnitz. The Orals at the Ukr. Academy of Art and Science in the U.S. vol. III, No. 7 1953, p. 517.

3) Прокопович „Печать Малоросійская” рукопис. За О. Оглоблиним, Ор. сіт. ст. 72-74.

Увага! В наступному числі читайте Проф. Др. Н. Полонської-Василенко: „Як розуміли Переяславський договір на Україні”.

Марко Вовчок (1835—1907).

МАРКО ВОВЧОК

120 років від дня народження

Марко Вовчок — це літературне ім'я (псевдо) **Марії Олександрівни Вілінської**, по першому чоловікові Маркович, по другому Лобач-Жученко.

Марко Вовчок народилася в селі Скатеринівці, Єлеського повіту Орловської губернії на Московщині в родині українця-поміщика, що там мав маєток.

З семи років Марія Олександрівна позбулася батька, виховувалась в харківському пансіоні, а потім знову повернулася до м. Орла, де й жила у своїй тітці по прізвищу Мордвінова. Там же, у тітки, молода гарна Марія Вілінська зустрілася з відомим українським етнографом **Опанасом Марковичем**, що в м. Орлі відбував кару заслання

1) А. Яковлів ор. сіт. ст. 44.

2) А. Яковлів, ор. сіт. ст. 61.

3) О. Оглоблин, ор. сіт., ст. 70.

4) О. Оглоблин, ор. сіт., ст. 70.

за своє членство в Кирило-Методієвському братстві. Ця зустріч мала щасливі наслідки, бо Марковичеві пощастило збудити любов до України та її мови у молодій талановитій дівчині.

У році 1851-му Маркович і Вілінська подружилися і виїхали на Україну. Спочатку вони мешкали в Чернігові, потім у Києві, а ще пізніше в Немирові на Поділлі.

Літературна діяльність Марії Маркович починається з року 1857-го. В цьому році вона послала свої оповідання до Пантелєймона Куліша в Петербург і вже в грудні місяці вийшла збірка творів під назвою: „**Народні оповідання**”, ім'ям автора — **Марко Вовчок**.

В цих оповіданнях було змальоване життя українських селян з такою мистецькою силою, що — як свідчать критики — в той час ні один твір не користувався такою популярністю, як „Народні оповідання” Марка Вовчка. Ці оповідання були радо зустрінуті не тільки українцями, а й іншими народами, бо швидко були перекладені на мови: російську, польську, сербську, хорватську, німецьку та французьку.

Тарас Шевченко з захопленням вітав появу нової української письменниці. У лютому 1859-го року він написав вірша „Марку Вовчку” і в тому вірші найбільший поет України каже, що блукаючи понад Уралом, благав Господа, „щоб наша правда не пропала, щоб наше слово не вмирало —

І виблагав. Господь послав
Тебе нам, кроткого пророка
І обличителя жестоких
Людей неситих. Світе мій!
Моя ти зоренько святая!
Моя ти сило молодая!
Світи на мене, і огрій,
І оживи моє побите
Убоге серце, неукрите,

Кожний живий організм має у собі потужну міць, якій ніщо не протистане, але яку можна ослабити і знищити розпорошенням. Цього розпорошення мусимо за всяку ціну уникнути.

Голодноє. І оживу
І душу вольную на волю
Із домовини воззову...
„Вишила вона ввесь сік і запах українських квітів” — писав про Марка Вовчка П. Куліш.

В роках 1859—67 Марко Вовчок, уже славна і шанована письменниця, перебуває закордоном — у Німеччині, Франції та якийсь час живе тут, в Лондоні.

В кінці 70-х років Марко Вовчок залишає літературну діяльність, виходить вдруге заміж (О. Маркович помер у році 1867-му) за Лобач-Жученка і виїжджає на Кавказ, де і вмирає на хуторі поблизу м. Нальчик.

При кінці свого життя Марко Вовчок знову повернулася до української літератури, та все ж її українська письменницька діяльність припадає головним чином на 60-ті роки, коли вона видає найкращі свої оповідання гарною українською мовою, перейняті протестом проти всякого поневолення — особистого і суспільного, а найбільше протестом проти кріпацтва.

У наш час, коли українське село знову закріпаччене (колгоспи) твори Марка Вовчка набувають нової актуальної сили, вони знову, як колись кличуть до боротьби проти поневолення.

* * *

У цьому ж, 1954-му році, минає 120 років від дня народження і другого українського письменника про якого, як це у нас звичайно буває, згадати забули — це **Анатоль Патрикєевич Свидницький**. Колись Іван Франко писав у листі до Ол. Кониського: „Напишіть ради Бога святого хоч яку звісточку про Свидницького, автора „Любодрацьких...”

Напишемо ми колись при нагоді, а як на добре піде, то й портрет його надрукуємо.

Адам Гнідь

ТЕРПИМІСТЬ І КОМПРОМІС

Дві паралельні дороги до осягнення і вдержання миру між спірними фракціями й спірними питаннями, які пережили пробу довгих століть, це **терпимість і компроміс**.

Терпимість трудна річ, а навіть небезпечна в деяких практичних випадках, коли, наприклад, в демократичній державі уряд має до вибору між переслідуванням небезпечної, підривної опозиції і вдержанням свободи слова й письма. Одначе, демократичні держави так цінують терпимість, що ніколи не припиняють її діяння. Походячи безпосередньо з особистих вольностей, які різні народи світу поступово і неохитно століттями виборювали й зробили їх неодмінною частиною свого законодавства.

Толерантність в особистому й громадському житті почала набирати сили й ставати самозрозумілою для широких мас в другій половині XVIII століття, головню в наслідок діяльності Вольтера, Руссо, Монтєскіє, та інших світочів доби, яка ввійшла в історію з назвою: „Доба Просвіти”. Ще й до того часу, поодинокі письменники й вчені показували пекучу потребу терпимости в людських зносинах. Теорія політичної терпимости — і справжня підвалина демократичної засади правління — опирається на тверду віру в те, що правда остаточно переможе.

„**Дайте мені волю знати, говорити й дискутувати так, як мені наказує сумління, бо це найперша з вольностей...**” писав Мільтон в 1644 році. „**Нехай всі вітри доктрин шаліють на землі, але коли правда є між нами, ми шкодимо собі коли обмежуємо й забороняємо сумніватися в її силу. Нехай Правда й Брехня змагаються; бо хто коли бачив, щоб Правда потерпіла у вільній, відкритій зустрічі?**” З цієї доктрини ясно слі-

дує, що свобода вислову не відноситься тільки до нас, до випадків які нам по душі, але вона також дійсна, коли її вживають наші противники. З цього ясно, що **без терпимости не може бути вільної виміни думок**, не може бути особистих вольностей, не може бути демократії.

Посміємо сказати, що всі наші політичні партії визнають демократичну засаду правління, тому вони й мусять признавати одну з підставових засад демократії — **свободу слова й вільної дискусії**. В нас демократія ще так далеко не зайшла, щоб, наприклад, соціалістичні газети містили шпальта-в-шпальту погляди своїх провідників і гетьманських лідерів, залишаючи читачам рішення, хто з них прав, а хто ні, як це часто роблять, наприклад, в англійській пресі.

Ми мусимо вимагати від наших партійних органів, щоб вони показали належний європейський респект для своїх противників, застосовуючи загальноприйняті закони етики й моралі у відношенні до їхніх осіб і мірило справедливости й річєвости до їхніх писань. Нетолерантність і непощанування інших осіб і поглядів прийняли в нас подекуди такі розміри, що оплюгавлюється не тільки політичні писання противників, але також висміюються їхні особи, їхнє минуле, обкидаються болотом їхні твори з інших ділянок людської культури й навіть денунціюється їх як мнших злочинців на сторінках преси.

Ми вважаємо, що завданням наших політичних партій на еміграції є виробити синтезу нашої **державної і культурної політики** й створити напрямні дії для еміграційного віддому нашого народу, діючи в напрямі **визволення і самостійности**, орієнтуючись на течії в

Україні. В сучасну пору, ні одна з наших політичних партій на еміграції не в силі провести цю роботу сама. Це може статися тільки при співпраці всіх партій. Одною з неминучих передумов співпраці є **терпимість** одних одними. Кожна справа може мати кілька інтерпретацій, і наші політики мусять пам'ятати, що інтерпретація противника можливо вже не така неправильна, щоб зробити його кандидатурою на шибеницю. Минув той час, коли люди готові були згинуть за якусь сумнівну ідею або тортувати своїх противників за інші погляди. Ідею політичної терпимости прийняли європейські народи століття тому назад; час, щоб ця ідея дійшла вкінці признання і між нашими політиками. Треба все пам'ятати преславний вислів Вольтера: „Я не погоджуюся з твоїми поглядами, але до смерті боротимуся за твоє право їх висловлювати”.

Від терпимости до компромісу тільки крок. Правда, в нас компроміс має дещо поганий смак, бо в нашому мисленні „компроміс” звичайно пов'язується з договоренням з якоюсь противною, чи ворожою силою. Але компроміс річ позитивна й потрібна, так в приватному житті, де без компромісів і уступків неможливе було б співжиття між людьми, як і в політичному житті, де одні погляди підпорядковуються іншим ради спільного добра. В світовій історії було багато компромісів між відламими внутрі держави, які показалися справедливими рішеннями й видержали вогневу пробу в горнілі часу. Одним з таких випадків є американська конституція, яка, на ділі, є в'язкою компромісів між індустріальними й мореплавними штатами Північного Сходу

Не вузько-партійні погляди та український шовінізм доведуть нас до українського державного життя, лише широкий обрій державних інтересів та творча наука нашої історичної правди.

й сільського-господарськими штатами Півдня. Тільки компроміс між цими двома таборами, із, здавалось би, непримиренно суперечними інтересами, створив можливість прийняття конституції 1776 року й показав, що це був правильний крок, який вкінці підніс Америку до теперішньої висоти величчя й слави. Наші еміграційні політики мусять також довести, що вони досі до рівня, на якому вони готові на компроміси й договорення із, своїми таки, політичними суперниками. В іншому разі, якого ж погодження ради спільної цілі ми могли б очікувати від наших політиків у власній державі, якщо вони не можуть оговоритися коли ще нема власної держави й нема дійсних, державних проблем?

Здається, що ми всі погодимось, що та форма незгоди й міжпартійної гризні, що її так послідовно й безнастанно розсївають між нашими людьми наші партійні газети, негативна річ, яку ми всі мусимо поборювати. На перший наступ повинна прийти кампанія за чисту, культурну, європейську форму нашої преси. З чистої, шляхетної форми ступнево виникне новий підхід до справ, нове отверезіння і загоєння старих ран міжпартійної гризні, прийде чистота, приватне порозуміння між давніми ворогами. Всі приватні сварки й зударі особистостей відбудуватимуться **приватно, а не на сторінках преси.** Вкінці, здорова форма приведе до конструктивного змісту нашої преси, а саме до річевої дискусії. В усіх дискусіях ми мусимо керуватися передусім **національним інтересом**; суть національного інтересу вирине з вільної дискусії, якої учасники мусять показати толерантність і бажання співпрацювати для загального добра.

Граф Адам Монтрезор

Др. Петро Ковалів

ЧОМУ ЄДНАТИСЯ?...

Юлій Цезар, що легко переміг галлів і швидко підбив країну цих завязятих воєнків, свій успіх пояснював так: „У них є різні партії не лише в кожному місті, містечку чи селі, але навіть в кожному будинку”. І хоч нападки галлів — французи — зберегли цю національну рису, а проте зуміли дати собі раду і зробилися пізніше великою державою.

Один з шляхів до дійсної незалежності бачимо в історії міста Меца. Різні партії та клани мешканців цього міста боролися в давні часи за владу і — як це часом скрізь трапляється — „хитріші” шукали допомоги і підпертя у чужинців, навколишніх лицарів та князів... Але чужинцям, звичайно, менше ходило допомогти тим, що їх покликали, аніж собі здобути користи на безладді міщан. Чи ж дивно, що сусідні володарі почали втручатися у справи Мецу навіть коли їх ніхто не кликав?... Тоді, щоб здихатися втручань чужинців і забезпечити спокійне життя, міщани Мецу взяли собі гаслом: „**Щоб жити в мирі з чужинцями, треба мати згоду між своїми!**” І то вони не лише гарненько виписали на гербі міста:—

„Veux paix dehors, aie paix dedans” але й застосували це правило в житті.

Зайве закидати предкам нашим, що вони на таку політику не спро-

моглися, бо ж і сучасне покоління не звернуло належної уваги на внутрішню єдність і нарід не відгукнувся одноставно на голос найкращих діячів, які до того кликали...

Чи ж є вихід з нової руїни? Як використати уроки історії України XVII-го та XX-го століть? Яка в сучасних обставинах успішність та відносна вартість провідних думок — **принципів?**

„**За Єдність Нації**” шукає спільних всім українцям шляхів та найкращих методів організації, щоб найлегше влаштувати на українських землях дійсно людське життя. Від єдності й організації залежить тепер — чи визволиться нарешті Україна, та чи зможе ж вона існувати?!

Для хеміка сажа в комині та діамант, це той самий вуглець лише атоми його різно сполучені і тому аморфна сажа та кришталевий діамант мають зовсім інші якості: прозорість, блиск, твердість та... вартість! Чи будемо ми брудною сажею, яка розлітається від легкого подиху і якою користуватимуться сусіди, щоб один одному накоїти прикростей, — чи зробимося великим коштовним діамантом, оздоботою людства? Це залежить виключно від того **як**, по якій системі і навколо якого центру, **об'єднуються українці та чи викристалізуються в одну Націю!**

З листів до Редакції

ТРАПИЛАСЬ ПРИКРА ПОМИЛКА

В Ч. 2 Вашого місячника трапилася прикра помилка — вміщено відбиток світлини зі скульптури, під якою стоїть: „Сергій Жук: Гетьман Петро Дорошенко”. Цим листом повідомляю, що вміщений відбиток голови належить різцеві **Василю Масютину** і не являє собою портрет гетьмана Петра Дорошенка, лише є відтворенням пев-

ної ідеї і має назву „Гетьман”.

Мої різьбарські твори позначені особливістю мого стилю і я не потребую привласнювати твори іншого автора. З пошаною

Автор-Різьбар **Сергій Жук**
Від Редакції. Ми вдячні ВШПанові **С. Жукові** за пояснення і вибачаємось за прикру помилку, яка трапилася не з нашої вини.

НЕ КОЖНОМУ ДАНО ЇЇ ГОЛОС ВІДЧУТИ...

„З щоденника людини що її оточення не розуміє, не хоче, або й не може розуміти”

23.5.1952. Земля — це річ трудна. Як хто її милує, любить, так того й вона до серця свого пригортає...

І це тоді, коли вона в уяві хлібороба є невіддільною частиною великого цілого: Землі; коли хліборобська земля-держава є частиною Землі-Держави.

Не кожному дано її голос відчутти та зрозуміти, не кожному дано й до неї промовити шанобливим синівським словом...

Хто її за тягар свій вважає або, крий Боже, прокльonom покриває, від того вона з рук зникає й іншого справнішого господаря шукає. А не знайшовши такого, стає „опчественою”... щось як „кабак” або...

Колгосп це неминуче закінчення по тому, як до землі „хозяїнувати”, „доброзичливі”, але й лукаві, володарі допустили не хлібороба, а те, що в нас на Херсонщині називано з погордою голодранцем („бедняк”) ...Земля від нього втекла, а він від неї, а зустрівся вони, нагаєм підбичовані, в ...колгоспі!

25.5.1952. Гетьмана Павла з його спробою відродити козацтво не зрозуміли ні зліва, ні справа, бо ліваки були з природи землехапами, а праві, на жаль, землегубами.

Нагоді хліборобсько-войовничий дух в Україні вже майже відумер, і за хліборобом-козаком (не за метрикою, а за цілим еством його!) треба було немов за голкою в сніні шукати...

Відумер майже той дух Русі-України, коли на ній ще багатирі водилися; відумер той дух України козацько-гетьманської, що в постаті Великого Богдана дива робив, обертаючи колонію в Державу суверенну. А по садибах саміські Товстогубени („Старосвідські по-

мішки”) та Довгочухи („Як посварився Іван Іванович з Іваном Никифоровичем”) з різного типу й калібру калитками („Хазяїн”) рясно-густо позасідали...

І ось так тратила земля, а з нею й Земля ту силу чудодійну, що про неї прадавній переказ мовить: як вдарять багатиря об землю, а він ще дужчий від неї на ноги зірветься...

Замість того Духу розповзлися кислуваті пахощі життя з „жалування”, „пособія” чи там ще якогось „іждівенія” — з одного боку, а з другого — горілчаний віддух козака Мамає й Насті Горепашної, кабашниці неславної, відригнувся в новітніх голодранцях, босяках і інших магнах, затрюючи ество й істу України.

На лівому березі козак, що це остаточно не обернувся в мужика-селяка-гречка, був морально розкладений солдатчиною на фоні „самодержавія, православія і народності”, а наостанку винищений до ноги большевиками; на правому — гайдамацький дух був прокинувся, щоб нарешті в таращанцях, чи волохівцях без сліду зникнути, а той „мохатаскрайній” мужик-гречка у своїй масі, як що не загинув на прерізних „каналських” роботах чи колимах, опинився в наймитях у колгоспі...

Так, так... „село-спілка” іспиту з практичної історії не склала! Можна припускати, що большевики у своїх дослідчих наукових кабінетах „строїтельства душі” пильно вивчали В. Липинського (сліди вказують на... Хвильового!). Вислід цих студій — жахливі роки 1929-1933 Це був ніж у спину України...

А в новітній українській літературі підноситься замість роду хліборобського „рід ковальський”!!!

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА ХРОНІКА

*** У неділю, 7-го листопада ц.р., заходами місцевих Відділів СУБ, СУМ та ОбВУ, при численній участі місцевого українського громадянства відбулася святочна академія в честь Богоматері й Свята Покрови — Свята УПА. Цього ж дня перед академією **о. Др. І. Музичка** відслужив Богослуження. На запрошення Управи Відділу СУБ на свято прибув **Й.С. ЯВПан Гетьманч Данило Скоропадський** — Почесний Голова СУБ, якого при вході на залю зустріли й привітали представники місцевих установ та діти недільної школи на чолі з вчителькою **Іриною Польняк**. Від Відділу СУБ Високого Гостя привітав **п. М. Титко**, а від осередку СУМ **п. Масляний**. Від дітей **ЯВПана Гетьманча Данила** привітала **Марія Мулик**, вручаючи **Й.С.** велику китицю квітів. Святочну академію відкрив місцевий хор під керівництвом **п. В. Кріцуна** пісню „Дума про Почаївську Божу Матір”. Вступне слово виголосив Голова Відділу СУБ **п. М. Титко**. Змістовну доповідь про культ Богоматері в українському народі відкняжих аж до наших часів виголосив **о. Др. І. Музичка**. Реферат про свято Покрови-свято зброї виголосив **п. В. Нагайло**. З деклараціями виступили: **п.п. Равлюк, М. Волошин і Подоляк**. З дітей виступали: **Марія Мулик, Марія Дідух, Володимир Канюк, Н. Бобеля та наймолодший В. Дідух**. Був запрошений до слова і **Достойний Гість**. В своєму слові **Й.С. ЯВПан Гетьманч Данило** яскраво підкреслив значіння збройної сили та відмітив **героїчні подвиги УПА** й закликав всіх українців до спільної співпраці на користь нашої поневоленої, але не скореної Батьківщини — **ЄДНІСТЬ В ПРАЦІ Й БОРОТЬБІ БУДЕ ЗАПОРУКОЮ НАШОЇ ПЕРЕМОГИ!** Академія закінчилась співом національного гімну.

*** З нагоди 50-тиліття **Й.С. ЯВПана Гетьманча Данила Скоропадського**, видавничча корпорація „**БУЛАВА**” в Нью-Йорку (США) видала поштову марку з портретом Ювілянта. Ціна марки 10 центів. Для охочих набути це дуже цікаве, високої мистецької вартости видання, подаємо адресу: „**Bulava**” 423 East, 9th St., New York 3, N.Y. U.S.A.

*** Польський журнал „Глос” Ч.15 за 21 листопада ц.р., що виходить в Лондоні, помітив коротку, але прихильну рецензію на твір **Олекс Воропая** „Пригоди Марка Чубатого”. Між іншим, слід відмітити, що ірландський щоденник „Айрїш індепендент” за 25 вересня ц.р. помітив рецензію на книжку того ж автора „**В дев'ятих крузі**”, яка була видана СУМ-ом у В. Британії англійською мовою.

*** Англійський щоденник „Дейлі Меїл” за 22 листопада ц.р. помітив фото дівчини-українки з таким підписом: „Ляльки можуть почекати. **Тіє Кучми 21 місяць**, вона книжку любить більше ніж ляльки. Ця дитина дивує фахівців, бо вже говорить по-англійськи і по-українськи, знає багато дитячих віршів та впізнає музику Бетговина”.

КНИЖКИ НАДІСЛАНІ
ДЛЯ РЕЦЕНЗІЇ:

1. **Іван Манило Байкар**. Нью-Йорк—Вінніпег, 1953 р. стор. 104 **Ведької вісімки**. З портретом автора.

2. **І. Наддністровий** — „Тихе Поділля” поезії. Нью-Йорк, 1954 рік. Сторінок 56 **малого формату**.

3. **Софія Парфанович** „У лісячівці”. Новелі. Видавництво **М. Денісюка Буенос-Айрес, 1954 рік**.

Про українські народні приповідки

ПИТАННЯ

...Минулого тижня потрапили мені до рук „Українські народні приповідки”, що їх впорядкував Олекса Воропай... Це справді перлини народного вислову. Я прочитав цю книжку з таким інтересом, з яким можна читати хіба-що добре написану повість. По прочитанні у мене виникли деякі питання і я хочу вас запитатися:

1. Яка різниця між приповідкою та поговоркою?

2. Як виникає приповідка?

3. Чи можете щось сказати про, так би мовити, мистецьку природу приповідки?

З пошаною і т.д. С.К.

ВІДПОВІДЬ

Вельмишановний Пане С.К.!

Ваші питання справді цікаві, але вони завеликі, щоб на них відповідати більш-менш докладно на сторінках нашого журналу та все ж спробую відповісти бодай коротко:

1. **Приповідка** — це ніби висновок з життєвого досвіду, порада, що майже завжди має повчальний (дидактичний) характер у формі поетичного афоризму. **Поговірка** ж наближається до ідеому і здебільшого не має повчального характеру, це щось ніби перша частина приповідки, як ось: „Звалювати з хворої голови на здорову” — поговорка, а „Звалювати з хворої голови на здорову — хоч і хитро та не мудро” — приповідка. Отже, приповідка — поетично оформлений афоризм, а поговорка — широкоживаний вислів, „ходяча” фраза.

2. Питання про те, як виникає приповідка — є проблемою, що завжди цікавила дослідників-фольклористів. Одним з імовірніших джерел являються історичні події, що часто дають початок влучному вислову, який, ввійшовши до народної традиції, стає приповідкою,

як ось: „Романе, Романе — лихим живеш, Литвою ореши!”, „Отак, славу — під лаву, а самі — за Дунай!”, „Чорноморські чудеса: вітром спітаємо, небом покриваємо!” і т.д.

Так зв. „культурницька школа” вчених походження приповідок пояснює запозиченням від інших народів.

Не один раз ставилося питання про зв'язок приповідки з іншими жанрами літератури та фольклору — так, Потебня виводив приповідку з притчі та байки. Приповідка справді інколи висловлює коротко цілий зміст байки — „Кобила з вовком тягалася — тільки грива зісталася”. Виникають ще приповідки з народних пісень, казок та з літературних творів.

3. **Мистецька природа приповідки** — дуже широка тема, скажу найголовніше. В приповідці, як часто в живій мові, інколи немає підмета й присудка: „Багато — як хочеться, бідному — як можесться”. Охоже користується приповідка інфінітивом: „Вовків боятися — до лісу не ходить”. На місце підмета стає прикметник: „Твердий крішкому — брат”, або ж дієслівні форми: „Подаруй помер, а лишився брат його — купи”.

Образи, якими користується приповідка — загальноживані, широковідомі, — з байки, казки чи зі світового фонду мовної символіки: вовк, свиня, пес, орел, лисиця — найуживаніші метонімії, якими користується приповідка разом з байкою: „Лисиця все хвостом прикриє”, „Сказав би словечко та вовк недалечко”, „Орел — не козак!”, „Подібна свиня на бика та рилом не така” і т.д.

На цей раз вистачить. Колись, при нагоді, напишу про це більше. Зі щирою пошаною до Вас.

О. Воропай

З листів до Редакції

„ЦЕ ДІЙСНО ЖУРНАЛ ТОЇ КРАЩОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДУШІ...”

Я одержав вже три числа „За єдність нації”. Журнал дійсно вдався і має якусь силу притягання, що є задатком всякого успіху в будучині. Журнал цей приносить мені зовсім іншу атмосферу і я, у відміну від наших інших українських часописів та журналів, зі скукою чекаю на наступні числа. Це дійсно журнал тої кращої української душі і дай, Боже, щоб якраз цей журнал дочекався незабаром появи у Києві! Це гарний подув свіжого вітру про Україну.

Др. Ст. Горак

„О ТАКИМ ЖУРНАЛІ Я МРІЯВ...”

...Одержав журнал „За єдність нації” і дуже вдячний, що не забули про мене. Видано люксово як кажуть. Зміст гарний і для всіх. О таким журналі я мріяв... Помагай Вам Боже!...” **М. С-к**

КОРОТКІ ВІСТІ

*** Советський маршал Жуков увійшов до ЦК комуністичної партії на місце розстріляного Берії. Західні спостерігачі вбачають в цьому зріст впливу групи Маленкова в Червоній Армії, бо ж, як відомо, маршал Говоров підтримує політику Хрущова, а маршал Васілевський — сидить на двох стільцях. Можна припускати, що Ч. Армія політично не однотайна, а це може привести до суперечок поміж Маленковим та Хрущовим.

*** Советський генерал Тупольов працює над реорганізацією та перебудовою виробництва літаків. Продукування літаків типу МіГ-15 в січні 1955-го року буде припинене, натомість почнеться виробництво літаків типу ЯАК-25. Про цей тип літаків західні спостерігачі кажуть, що вони будуть одні з кращих у світі, їхня швидкість сягатиме 1250 км. на годину.

*** В Ясах (Румунія) відбулася жидівська конференція на якій були присутні представники 17-ти держав, а між ними з — СССР, Румунії, Чехословаччини, Польщі, Мадяричини, Болгарії та зі східньої Німеччини, а решта зі західньо-європейських держав. Був там і американський представник Гіршман, що прибув до Румунії не на американський паспорт, а прилетів советським військовим літаком з Бадену в Австрії і взяв участь в конференції. На конференції було вирішено заснувати інтернаціональну жидівську організацію, що буде анти-американська та стоятиме в опозиції до жидівської держави в Ізраелі. На чолі організації став рабин Румунії, Др. Розен — активний прокомуніст. Цей же Розен має завдання організувати нову жидівську церкву, яка впливала б на жидів у Західних державах і діяла б на користь Москви. Отже, Москва організовує антисіоністичний рух для своєї користі.

Ціна в Англії та в Австралії — 3 шілінги, в США та в Канаді — 50 цент. Замовляти — 5, Morat St., London, S.W.9 England.

†
Посмертна згадка

ПОМЕР КН. ТОКАРЖЕВСЬКИЙ-КАРАШЕВИЧ

Ділимося сумною вісткою, що дня 18-го листопада, 1954 року, о год. 5.10 по полудні упокоївся в Бозі Князь Ян Степан Марія з Токар Токаржевський Карашевич, Командор Малтійського Ордену, доктор філософії і др. політичних наук. Народжений 24 червня, 1885 року в Чабанівці, Ушицького повіту на Поділлі, бувший посол УНР в Туреччині і бувший віцеміністер і виконуючий обов'язки міністра Закордонних Справ при ексекутивному Уряді УНР, визначний політичний, науковий і громадський діяч, член Центрального Комітету Антибольшевицького Бльоку Народів і Голова Делегатури Антибольшевицького Бльоку Народів на В. Брі-

**Комітет для вшанування пам'яті
кн. Токаржевського-Карашевича**

КНИЖКИ НА НАШІЙ ПОЛИЦІ

Вячеслав Липинський „Листи до братів-хліборобів про ідею і організацію українського монархізму”. Сторінок 470. Ціна 27/-

ВЯЧЕСЛАВ ЛИПИНСЬКИЙ

**ЛИСТИ до БРАТІВ
ХЛІБОРОБІВ**

БУЛАВА
ВИДАВНИЧА КОРПОРАЦІЯ
В НЬЮ ЙОРКУ

„Bulava” 423 East, 9th St.,
New York 3, N.Y. U.S.A.

„За Україну” — опис подорожі Гетьманича Данила Скоропадського до Злучених Держав і Канади 1937—1938”. Багато ілюстрована. Стор. 315 10/-

Позиції, перспективи і завдання Гетьманського Руху. Стор. 49 2/-

„Український Літопис” — журнал ч. 1. 1953. Присвячений пам'яті проф. Д.І. Дорошенка. Стор. 160 10/6

С. Нагай — „Правдиве походження додаткової вартості і марксівська облуда”. Стор. 42 3/6

Др. Д. Донцов. — „Рік 1918, Київ”. Стор. 128 10/-

„Державницька Думка” — журнал ч. 1-8 3/6

Лістівки-портрети Св. Пам. Гетьмана Павла -/6

Олекса Воропай — „Пригоди Марка Чубатого”. Повість. Стор. 100. Ціна в Англії та в Австралії — 4/6, в США та в Канаді — один доляр.

„Знамена українських гетьманів” — кольорові листівки. Це помистецькому виконанні герби українських гетьманів XVII та XVIII століть — наша гордість і слава! Три листівки складають одну цілість.

Замовляти: 5, Morat Street, London, S.W.9., England.

„За єдність нації” — Твій журнал, не забудь його передплатити ще сьогодні!